

Dette fremgaar ogsaa tydelig af Regeringsforslaget, der jo tilbyder ikke saa Hengemidler, men ogsaa gjør større Krav i Henseende til Tilsynet. Jeg siger: Lad Staten beholde sine Penge og lad Kommunerne indrette deres Skolevæsen, som de bedst vide, ville og kunne, og jeg skulde tage meget feil, om ikke Kommunerne skulde have Raad og Evne dertil, det vil sige ved Hjælp af de større Kommuner; thi vi maa lægge Mærke til, at man ikke tænker alene paa de usle smaa Kommuner, men paa Amtskommunen, saaledes, at derne yder Hjælp til de Kommuner, der ikke kunne hjælpe sig selv; igjennem Amtskommunen maa Hjælpen komme til de smaa Kommuner. Dette er en naturlig Ordning; thi igjennem Amtskommunen, igjennem Stoleraadet, har Folket sine valgte Repræsentanter, som altsaa ville kunne hjælpe til at styre Forholdene. Nu er det ikke min Mening, at Kommunerne i de Spørgsmaal, der som hidtil skulle indordnes under Stoleraadet og Amtsraadet, skulle stilles paa den Maade, at de skulle spørge disse om hver eneste Skilling, de ville udgive; thi det vilde være unaturligt og skadeligt for Kommunerne's Udvikling. Derfor det nu maa indrømmes, at Almueffkolens Ordning fordrer Frihed, Frihed for Kommunerne og Individerne, saa er jeg vis paa, at Uenigheden ikke vil være stor om det Dørlige; men saalænge Kommunerne ved deres Raad og den Enkelte ved sin egen Selvbestemmelse ikke omtrentlig kunne gjøre og lade som de ville med Hensyn til Skolevæsenet og Børnernes Undervisning, saa er jeg vis paa, at der vil blive den alvorligste Modstand, saasnart der er Spørgsmaal om Hengemidler til Skolevæsenet. Det viser sig jo i enhver Retning og har vist sig i mangfoldige Tilfælde, at saasnart man giver Folk Lov til selv at raade og styre, saa ere de villige til at yde Midlerne. Derfor vi kaste Diet paa, hvad Kommunerne nu, efter at de have faaet den sidste Kommunal-Ordning, i den ene og den anden Retning yde til Kommunerne's Behov, og vi paa den anden Side se hen til, hvor vrangvillige de tidligere vare, saa vil man finde, at der er en besynderlig Forskjel; de offre jo nu i en Kommune det Tve- à Tredobbelte imod, hvad de tidligere ydede, og jeg ser ikke nogen anden Grund dertil end den, at de nu have faaet Lov til selv at raade og styre. Det Samme vil blive Tilfældet med Skolevæsenet; det vil blive en naturlig Følge, at saasnart Folk faa Lov til selv at raade og styre, saa vil de anvende Midlerne, og disse ville godt kunne komme tilstede, derfor er der Intet til Hinder. Jeg skal endnu kun omtale et Punkt, nemlig disse saakaldte Fortsættelsesskoler, og navnlig vil jeg omtale dem, fordi de som oftest sættes i Forbindelse med de saakaldte Folkehøjskoler. Dette er efter min Mening en stor Misforstaaelse; thi disse Fortsættelsesskoler kunne aldrig blive en Erstatning for Folkehøjskolerne, og de kunne heller ikke blive et Forbindelsesled eller et Overgangsled

imellem Almueffkolen og Folkehøjskolen. En Fortsættelse af Almueffkolen er modsat det, der egentlig ligger i Folkehøjskolen. Jeg veed godt, at Meningerne derom ere forskellige, men jeg tror, at det skal gives Medhold, at Folkehøjskolens særlige Opgave er at vække; idet Mindste veed jeg, at den Mand, som oprettede den første Højskole i Danmark, som i saa Måder førte den til den største Fuldkommenhed, og som nu er død og borte — det var Kold —, sagde: „I min Skole skulle de ikke lære at regne og skrive; det maa de lære andetsteds.“ Højskolen er i den Henseende modsat Almueffkolen; de taale ingen Sammenligning. Almueffkolen har og vil vedblive at have den Feil, at den vil lære og ikke vække; Højskolen har den Egenkab, at den især vil lægge an paa at vække; ikke saa meget paa at lære. Jeg giver den sidste Medhold; jeg vilde ønske, at Almueffkolen kunde blive anlagt saaledes, at den fortrinsvis blev vækkende; thi det er jo en Selvfølge, at før der er blevet vakt en Bevidsthed i den unge Mand, og de Unge ere komne til at føle Trang til at lære at vide Noget, hjælper det slet ikke at ville paatrykke dem Noget; den første Betingelse er, at Barnet gjøres modtageligt, og i den Henseende har Almueffkolen forsyndet sig i det Uendelige, fordi den, især fra Først af, har lagt an paa at ville lære og slet ikke at vække, og det hængte aldrig ved. Jeg skal dermed standse, idet jeg mener tilstrækkelig at have tilkjendegivet, hvorledes min Stilling er til nærværende Lovforslag.

Ministeren for Kirke- og Undervisningsvæsenet: Jeg har ikke villet tage Ordet, forinden der var blevet givet det ærede Things Medlemmer Leilighed til at udtale sig om det foreliggende Lovforslag, og det baade Saadanne, som i det Væsentlige kunne slutte sig til Lovforslaget, og ogsaa Saadanne, som maatte befinde sig i en bestemt Opposition til det. Jeg antager imidlertid, at det maasse nu kunde være Diebliffet til fra min Side at fremsætte nogle Bemærkninger med Hensyn til de allerede stedsfundne Udtalelser. Jeg skal bestræbe mig for at fatte mig saa kort som muligt. De ærede Talere, som havde Ordet igaar, og saavidt jeg nu har hørt, ogsaa idag i alt Fald en af Talerne, vare jo i det Hele enige med Lovforslagets Grundtænk, forsaavidt det gaar ud paa at fastholde den almindelige Grundvold for den hele nu stedsfundende Ordning af Skolevæsenet hos os. Det maatte derfor blive en Selvfølge fra disse ærede Herrer's Side, at de, naar de i Dørligt ville gaa ind paa en Kritik af Lovforslaget, maatte holde sig til de enkelte Dele af dette, til de forskellige Bestemmelser, som findes i det. Dette var jo i sig selv en Nødvendighed, og jeg kan ikke Andet end paasthøne Meget af det, der i saa Henseende er kommet frem. Det maatte jo naturligvis fra deres Side blive en Fremstilling af de forskellige Tvivl og Betænkeligheder, som